

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱..... سخن نخست
- ۲..... آیا مذاکرات ایران و ۱+۵ پیشرفت خواهد داشت؟
- ۴..... ایجاد رویه‌های درست در تأمین سوخت هسته‌ای ایران
- ۵..... حل شبکه هسته‌ای ایران
- ۷..... آیا بازدارندگی مانع ایران اتمی خواهد شد؟
- ۹..... گزینه‌های محدود در باز داشتن کره شمالی و ایران
- ۱۱..... بمب‌های هسته‌ای آزاد
- ۱۲..... فرصت اوپاما در قبال ایران
- ۱۳..... اوپاما نمی‌تواند از انتخاب‌های سخت در ماه سپتامبر بگریزد
- ۱۵..... برنامه هسته‌ای ایران: انتظار برای اوپاما
- ۲۰..... جان بولتن و رابطه ایران و آمریکا
- ۲۲..... چرا آمریکا باید بازی بزرگ را در ایران بازی کند؟
- ۲۴..... شرایط پس از انتخابات ایران
- ۲۶..... بحران داخلی ایران و گزینه‌های غرب
- ۲۸..... عرضه اس - ۲۰۰ به ایران
- ۲۹..... ایران، خاورمیانه و امنیت بین‌الملل
- ۳۰..... انتظار ماجراجویی بیشتر از ایران
- ۳۲..... نفوذ ایران در افغانستان

ماهنامه کاوش (۳۰)

یکی از مهمترین مسائل مؤثر در حوزه سیاستگذاری خارجی، درک شرایط بین‌المللی و اتخاذ سیاست‌های مناسب در پرتو شناخت پشتوانه‌های فکری قدرت‌های رقیب است. این مسئله از طریق آگاهی از رویکردها، برداشتها و نگرش‌های سایر بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای نسبت به تحولات نظام بین‌الملل به دست می‌آید و می‌تواند نقش مهمی در روند تصمیم‌سازی یک سیاست خارجی مؤثر داشته باشد. بدین منظور ماهنامه کاوش با هدف انتقال چکیده مهمترین مباحث تحلیلی و خبری گروه‌های فکری و پژوهشی و رسانه‌های معتبر بین‌المللی تلاش دارد تا به بررسی عمده‌ترین مطالب ماه گذشته میلادی مجلات علمی، سایت‌ها و پایگاه‌های تحلیلی غربی در قبال مسائل ایران بپردازد. براین اساس در شماره ۳۰ کاوش با توجه به تمرکز بسیاری از مؤسسات پژوهشی بر تحولات پرونده هسته‌ای ایران و شرایط آن پس از انتخابات ریاست جمهوری، مقالاتی در این باره و سایر موضوعات جدید مرتبط با روابط خارجی ایران مانند روابط ایران و آمریکا و سیاست‌های منطقه‌ای ایران برگزیده شده است. مسلماً درج این مطالب و تحلیل‌ها تنها جهت اطلاع و مراجعه بعدی اندیشمندان و محققان محترم بوده و به‌منزله قبول و تأیید آنها از سوی دفتر مطالعات سیاسی نیست. در همین حال، ماهنامه کاوش جهت تقویت و بهبود رویه خود از پیشنهادهای و انتقادات اندیشمندان محترم استقبال می‌کند.

عنوان: آیا مذاکرات ایران و ۵+۱ پیشرفت خواهد داشت؟^۱

نویسنده: امیلی لندوا

منبع: Institute for National Security Studies^۲

ایران با ارائه بسته جدید پیشنهادات خود برای مذاکرات جامع و سازنده با نمایندگان آمریکا، روسیه، انگلیس، فرانسه، چین و آلمان، به دنبال آغاز دور جدیدی از مذاکرات این کشور با گروه ۵+۱ می‌باشد. با این وجود در بسته پیشنهادی ایران، هیچ اشاره‌ای به موضوع برنامه هسته‌ای این کشور - که به درخواست گروه ۵+۱ برای مذاکرات جدید آنان و ایران بر سر برنامه هسته‌ای این کشور ارائه می‌شود - نشده است. این درحالی است که در این بسته پیشنهادی، موضوعات مختلفی در مورد مسائل منطقه‌ای و جهانی مطرح شده است. در این شرایط، نمایندگان کشورهای ۵+۱ که در آنها ویلیام برنز - معاون وزیر خارجه آمریکا - به نمایندگی از آمریکا نیز وجود دارد خواهان شروع مذاکرات شده‌اند. اما در این وضعیت، این سؤال مطرح می‌شود که آیا بسته پیشنهادی به‌عنوان چارچوب مذاکره می‌تواند گام مؤثر و سازنده‌ای برای مذاکرات آینده باشد و آیا این مذاکرات پیشرفت چندانی خواهد داشت؟ در این زمینه به نظر می‌رسد که همچنان مشکلاتی میان ایران و گروه ۵+۱ وجود دارد. چنانچه ۵+۱ خواستار تعلیق غنی‌سازی اورانیوم در ایران می‌باشد، اما موضوع هسته‌ای از نظر ایران خاتمه یافته و در بسته پیشنهادی آن، هیچ اشاره‌ای به این موضوع نشده است. این درحالی است که آمریکا تأکید کرده است که هرگز اجازه نخواهد داد که موضوع

1. Emily Landau , "Prospective Iran – p 5+1 Meeting: Is this Really Progress? Institute for National Security Studies , Inss Insight , No.131 , September 16 , 2009.

۲. «مؤسسه مطالعات امنیت ملی» از مؤسسات مهم پژوهشی در حوزه مطالعات امنیت ملی اسرائیل است.

هسته‌ای از محور مذاکرات حذف گردد. از سوی دیگر کشورهای ۵+۱ همچنان نسبت به ماهیت فعالیت‌های هسته‌ای ایران و انگیزه‌های آن در برنامه هسته‌ای نگران هستند. در این شرایط اگر آمریکا به مذاکره با ایران به سر موضوع هسته‌ای آن بپردازد، اجماع میان ۵+۱ در تعامل با ایران از بین خواهد رفت و این به سود ایران خواهد بود. علاوه بر این، ابهامات موجود در مورد مسئله هسته‌ای ایران در آژانس انرژی اتمی و عدم ارائه کامل اطلاعات مرتبط با ایران توسط البرادعی - که احتمال وجود شواهدی مبنی بر انگیزه‌های ایران در استفاده نظامی از انرژی هسته‌ای را به وجود آورده است - نیز بر چالش‌های موجود در مذاکرات ۵+۱ افزوده است. همچنین تأکید البرادعی بر بن‌بست در پرونده هسته‌ای ایران در آژانس نیز شدت و عمق چالش موجود را افزایش داده است. در این شرایط، با تأکید مقامات ایرانی مبنی بر پایان موضوع پرونده هسته‌ای ایران از نظر آنان، نتیجه این مذاکرات را می‌توان شکست آزمون مجدد ایران از سوی کشورهای ۵+۱ دانست. بنابراین کشورهای غربی به‌ویژه آمریکا نباید زمان را به امید گشایشی در پرونده هسته‌ای ایران از دست بدهند.

عنوان: ایجاد رویه‌های درست در تأمین سوخت هسته‌ای ایران^۱

نویسنده: جورج پرکویچ

منبع: Proliferation Analysis^۱

مذاکرات ایران با گروه ۵+۱ می‌تواند رویه‌های بسیار مفیدی در مقوله عدم اشاعه هسته‌ای ایجاد کند. میزان همکاری دو طرف با یکدیگر در دور اول مذاکرات ژنو - به‌خصوص انتقال اورانیوم با غنای پایین ایران به خارج برای غنای بیشتر - در حقیقت دستاورد بزرگی برای ایران است. توافق بر سر این مسئله در وهله اول به معنای قبول ادامه غنی‌سازی در خاک ایران می‌باشد.

لذا باید ترتیبات تأمین سوخت ایران به‌خوبی بیان شود و چند اقدام دیگر در پی آن صورت گیرد: اول خروج اورانیوم با غنای کم از ایران و دوم تداوم مرتب صادرات این مواد به خارج. گام سوم نیز توافق بر سر خروج سوخت مصرف شده از ایران به خارج است. از طرف دیگر با توجه به وجود سه قطعنامه شورای امنیت که دلالت بر منع صادرات برخی اقلام خاص از جمله اورانیوم با غنای کم دارد باید این قطعنامه‌ها نیز اصلاح شوند. این اقدام نیز یک امتیاز برای ایران است. اما در عوض آن، شورای امنیت باید در چارچوب فصل هفتم منشور قطعنامه دیگری صادر کند که براساس آن تمامی روابط نظامی ایران با دیگر کشورها ممنوع می‌شود تا آنکه ایران پروتکل الحاقی را تصویب کند و پادمان‌های فرعی به‌خصوص کد ۳/۱ که دلالت بر آگاه کردن آژانس از ساختن تأسیسات جدید هسته‌ای است را اجرا کند. اقدام دیگر ایران باید این باشد که پادمان‌های دائمی را در مورد تأسیسات حساسش قبول کند که براساس آن حتی پس از خروج احتمالی ایران از NPT این پادمان‌ها همچنان وجود خواهند داشت. این مسئله باید به رویه‌ای جدید در عرصه عدم اشاعه تبدیل شود.

1. George Perkovich , "Establishing The Right Precedent in Supplying Fuel to Iran" , Proliferation Analysis , October 7 , 2009.

۲. مرکز «تحلیل عدم اشاعه» از مراکز پژوهشی فعال در حوزه عدم اشاعه هسته‌ای است.

عنوان: حل شبکه هسته‌ای ایران^۱

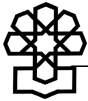
نویسنده: دیمیتری ترینین

منبع: 'Moscow Times

کشورهایی که تمایل به عضویت در کلوپ هسته‌ای دارند به یکی از دو دلیل یعنی تأمین امنیت یا کسب جایگاه برتر در تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی، این مسیر را طی می‌کنند. ایران نیز به دلیل تلاش برای افزایش امنیت رژیم سیاسی خود و تثبیت موقعیت برتر خویش در منطقه به شدت به برنامه هسته‌ای‌اش خود ادامه می‌دهد. در عین حال حتی اگر ایران به تسلیحات هسته‌ای نیز دست یابد، احتمال حمله هسته‌ای آن به اسرائیل بسیار اندک است. با توجه به این مسائل، برنامه هسته‌ای ایران را نمی‌توان به هیچ‌وجه متوقف کرد و حملات هوایی به آن نیز صرفاً باعث تأخیر در این برنامه می‌شود. تنها راه متوقف کردن برنامه هسته‌ای ایران آن است که وضعیتی پدید آورده شود که خود ایران خواستار تسلیحات هسته‌ای نباشد. لذا آمریکا و متحدانش در واقع ساده‌لوح هستند که فکر می‌کنند ایران به خاطر هزینه‌های تحریم‌های اعمالی، برنامه خود را کنار می‌گذارد. بنابراین رویکرد موفق آن است که کشورهای غربی، حل مسئله را صرفاً محدود به برنامه هسته‌ای ایران ندانند، بلکه به نیازها و آرزوهای ایران نیز بپردازند. براین اساس دو اصل باید رعایت شود: اول تضمین عدم دخالت در امور ایران و دوم قبول ایران به عنوان قدرت منطقه‌ای. اوپاما نیز نباید از تعهد انتخاباتی‌اش مبنی بر تعامل با ایران عقب‌نشینی کند، بلکه باید برای ایران و منطقه یک استراتژی

1. Dmitri Trenin, "Untangling Iran's Nuclear Web", The Moscow Times, October 5, 2009.

۲. «مسکو تایمز» روزنامه اصلی روسی که نشان‌دهنده نگرش‌های داخلی روسیه به امور بین‌الملل است.

واحد داشته باشد و مسئله هسته‌ای را صرفاً یکی از ابعاد این استراتژی بداند و نه همه آن. روسیه نیز باید در این چارچوب، تعهد خود را به جایگاهی که در عرصه بین‌المللی به دنبال آن است نشان دهد.

عنوان: آیا بازدارندگی مانع ایران اتمی خواهد شد؟^۱

نویسنده: مایک شاستر

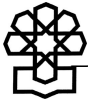
منبع: NPR^۲

رهبران ایران معتقدند برنامه هسته‌ای این کشور صرفاً جهت تولید برق بوده و هیچ جنبه نظامی ندارد. از سوی دیگر هیچ شاهی مبنی بر دستیابی ایران به سلاح اتمی در دست نیست. اما با این وجود، در صورت دستیابی ایران به سلاح اتمی تنها یک راه یعنی بازدارندگی برای آمریکا جهت مقابله با ایران هسته‌ای باقی خواهد ماند، راهی که حدود نیم قرن به‌کار گرفته شده است تا با تهدید حمله و اقدام متقابل و تلافی‌جویانه به شکل نابودی کامل، جلوی استفاده ایران از سلاح اتمی گرفته شود. این درحالی است که در سال‌های اخیر بازدارندگی جایی در سیاست‌های اتخاذ شده آمریکا علیه ایران نداشته است زیرا که بوش تلاش می‌کرد از طریق تهدید به اقدام پیشگیرانه و پیش‌دستانه مانع اقدامات ایران شود. بنابراین از آنجایی که این سیاست در مورد عراق ناموفق بوده است او با احتمالاً به‌سوی گزینه بازدارندگی در تعامل با ایران حرکت خواهد کرد چرا که اقدام پیش‌دستانه همان‌گونه که در مدل عراق ناموفق بود، هزینه بسیار زیادی برای آمریکا خواهد داشت.

در این میان عده‌ای معتقدند نمی‌توان ایران را بازیگری عقلانی تصور کرد چرا که ایران ممکن است به این نتیجه برسد که به قیمت نابودی خود، اقدام به استفاده از سلاح اتمی نماید. در مقابل، بسیاری از تحلیل‌گران، ایران را بازیگری عقلانی می‌دانند

1. Mike Shuster , "Could Deterrence Counter A Nuclear Iran?" NPR , August 25 , 2009.

۲. «مؤسسه عمومی رسانه»، از مراکز پژوهشی حوزه سیاست بین‌الملل است.

که می‌تواند در شبکه بازدارندگی اقدام نماید. به‌لحاظ تاریخی نیز استالین و مائو هنگامی که به سلاح اتمی دست یافتند اقدام به استفاده از آن ننمودند و لذا رهبران ایران نیز احتمالاً از این قاعده مستثنا نخواهند بود. با این وجود برخی از تحلیل‌گران نسبت به عدم پیش‌بینی رفتار ایران نگران هستند و از احتمال انتقال بمب به حزب‌الله و حماس سخن به میان می‌آورند. لذا باید توجه کرد که ترکیبی از بازدارندگی و مهار می‌تواند در تعامل با ایران مؤثر باشد.

عنوان: گزینه‌های محدود در باز داشتن کره شمالی و ایران^۱

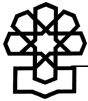
نویسنده: لول شوارتز

منبع: Rand Corporation^۲

این گزارش به بررسی شیوه رفتار آمریکا در قبال پرونده هسته‌ای ایران و کره شمالی می‌پردازد و تأکید می‌کند که استراتژی آمریکا در راستای توقف یا آهسته‌سازی روند برنامه هسته‌ای ایران و کره شمالی تاکنون موفق نبوده و هم‌اکنون مسئله اساسی، ضرورت جلوگیری از دستیابی این کشورها به سلاح هسته‌ای است. براین اساس، نویسنده در ابتدای گزارش به بررسی استراتژی آمریکا در قبال قدرت‌های منطقه‌ای پس از جنگ سرد پرداخته و تأکید کرده است که با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، رقبای منطقه‌ای آمریکا به دلیل از دست دادن چتر حمایت اتمی شوروی و خطر حمله آمریکا به این کشورها در انزوا قرار گرفته بودند. اما در این میان، کشورهای مانند ایران و کره شمالی، چالش‌هایی را برای آمریکا به وجود آوردند. این کشورها که از لحاظ نظامی، تسلیحات متعارف سنتی محدودی در برابر آمریکا داشتند و در صورت تهاجم نظامی به آنان، خسارت بسیاری را متحمل می‌شدند، تلاش کردند تا با دستیابی به سلاح هسته‌ای، بازدارندگی لازم را در برابر حمله آمریکا به دست آورده و گزینه مناسبی را برای مقابله با شکست نهایی در این جنگ در اختیار گیرند. در واقع آنان با دو گزینه «استفاده از این سلاح‌ها یا پذیرش

1. Lowell H. Schwartz, "Limited Options: Detering North Korea and Iran , Rand Corporation , August 14 , 2009.

۲. «مؤسسه رند»، از مهمترین مراکز تحقیقاتی حوزه مسائل بین‌الملل است.

شکست» روبرو شدند و این مسئله آنان را در دستیابی به سلاح هسته‌ای و استفاده پیشگیرانه از آن در هرگونه درگیری احتمالی مصمم‌تر نمود. بنابراین، بکارگیری بازدارندگی و یا تهدید به تلافی- که استراتژی مؤثر آمریکا برای تحدید قدرت‌های منطقه‌ای در دوران پس از جنگ سرد بود- با مشکل مواجه شده است زیرا که این کشورها تنها راه بقای خود را در استفاده از سلاح‌های هسته‌ای می‌دانند.

به اعتقاد نویسنده، این مسئله به این معنا نیست که این کشورها به محض دستیابی به کلاهک هسته‌ای به همسایگانشان یا آمریکا حمله خواهند کرد. بنابراین، قدرت نظامی عالیه آمریکا در زمینه تسلیحات متعارف و نامتعارف، عملاً سبب بازدارندگی این کشورها از تهاجم نیز می‌شود. با این وجود، این رقبای جدید منطقه‌ای و هسته‌ای آمریکا ممکن است منافع این کشور را با چالش‌هایی مواجه سازند و مسلماً آمریکا در صورت بروز هرگونه جنگ احتمالی با آنان با مشکلات بسیاری مواجه خواهد شد. نویسنده در پایان نتیجه‌گیری می‌کند که آمریکا هرگز نباید این کشورها را در وضعیتی قرار دهد که رهبران آن احساس کنند که استفاده از سلاح‌های هسته‌ای برای آنان بدترین و تنهاترین گزینه موجود است.

عنوان: بمب‌های هسته‌ای آزاد^۱

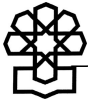
نویسنده: جفری کمپ

منبع: National Interest^۲

یکی از مهمترین دلایلی که آمریکا و شوروی توانستند در طی دوره جنگ سرد مذاکرات جدی‌ای در رابطه با کاهش تسلیحات استراتژیک داشته باشند این بود که هر دو از مقدار بمب‌های یکدیگر در زرادخانه‌ها آگاه بودند. در واقع، عامل شفافیت مهمترین مسئله در این رابطه بود. در دوره کنونی هم اگرچه شاهد رقابت استراتژیک در حوزه هسته‌ای میان ایران و اسرائیل هستیم اما هر دو طرف این رقابت، تلاش زیادی در بکارگیری سیاست ابهام هسته‌ای دارند و این مسئله سبب پیچیدگی رقابت میان آنان شده است. براین اساس، درحالی که اسرائیل بیش از دویست کلاهک هسته‌ای دارد، سیاست «عدم اعلام خود به عنوان اولین قدرت هسته‌ای خاورمیانه» را پیگیری می‌کند و ایران نیز مرتباً بر صلح‌آمیز بودن فعالیت‌های خود تأکید دارد. در این شرایط به نظر می‌رسد که سیاست مناسب برای آمریکا استراتژی مهار و بازدارندگی است که مستلزم علنی‌تر شدن سیاست هسته‌ای آمریکا به خصوص در مورد خاورمیانه و تأکید بر اقداماتی مانند حمله هسته‌ای در صورت تهدیدزا بودن رفتارهای ایران است. در واقع، اتخاذ این سیاست، لازمه جلوگیری از حمله پیش‌دستانه اسرائیل علیه تأسیسات هسته‌ای ایران است. به عبارت دیگر، سیاست آمریکا باید مبتنی بر تعهد به امنیت و بقای اسرائیل در برابر تهدید ایران هسته‌ای باشد.

1. Geoffrey Kemp, "Loose Nukes", The National Interest, August 18, 2009.

۲. «منافع ملی» از مراکز تحقیقاتی آمریکا با گرایش رئالیستی است.

عنوان: فرصت او‌باما در قبال ایران^۱

نویسنده: نیکلاس برنز

منبع: Boston Glob^۲

مذاکرات اخیر ایران و گروه ۵+۱ شاهد پیشرفتی در موضوع هسته‌ای ایران بود. اما نباید نسبت به این مسئله خوش‌بینی داشت. همچنین نباید نسبت به دغدغه‌های اسرائیل و اعراب نیز بی‌توجه بود. دولت او‌باما باید در رابطه با ایران سیاست عمیق‌تری را در پیش بگیرد و در این سیاست، اهرم فشار و تحریم را به‌هیچ‌وجه نباید فراموش کرد. لذا مؤلفه‌های سیاست جدید آمریکا در طی دوره مذاکره با ایران باید براساس این مؤلفه‌ها باشد: تمهید تحریم‌های بیشتر و تلاش جهت همراهی حداکثری چین و روسیه، تقویت روابط نظامی با اسرائیل و اعراب، محاسبه میزان قدرت شکاف‌های داخلی و اجتماعی ایران پس از انتخابات ریاست جمهوری و در نهایت تعریف تعامل براساس مذاکرات مداوم، بازرسی‌های شدید جدیدتر و تهدید تحریم‌های قوی‌تر.

1. Nicholas Burns, "Obama's Opportunity in Iran", Boston Globe, October 2, 2009.

۲. «بوستون گلوب»، روزنامه معروف آمریکایی.

عنوان: اوپاما نمی‌تواند از انتخاب‌های سخت در ماه سپتامبر بگریزد^۱

نویسنده: مایکل بارون

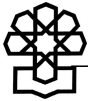
منبع: American Enterprise Institute^۲

مشغله کاری اوپاما در ماه سپتامبر بسیار زیاد بوده و رئیس‌جمهور آمریکا با سه مسئله مهم روبرو است. در این میان، اولین مسئله، فشار جمهوری خواهان و همچنین دموکرات‌ها بر اوپاما برای تصمیم‌گیری مناسب در مورد بیمه‌های درمانی و بهداشتی است و اوپاما در سخنرانی سالیانه خود نیز در این باره باید به افکار عمومی گزارش دهد. از سوی دیگر مسئله دوم به افغانستان و احتمال افزایش نیروهای این کشور باز می‌گردد. در این زمینه، افکار عمومی آمریکا مخالف افزایش نیروها در افغانستان و طولانی شدن نبرد در این کشور هستند درحالی که فرمانده آمریکا در افغانستان، تقاضای افزایش نیروها را مطرح ساخته است و عمل به توصیه این فرمانده، سبب نارضایتی دموکرات‌ها از اوپاما خواهد شد.

مسئله سوم به ایران و روابط دو کشور ایران و آمریکا باز می‌گردد. در اوایل سال جاری اوپاما ضرب‌الاجل سپتامبر را برای آغاز مذاکرات با ایران اعلام نمود. احتمالاً اوپاما تصور می‌کند ایران تاکنون متقاعد شده است که با آمریکا مذاکره نماید و گردهمایی مجمع عمومی سازمان ملل شاید آغازی بر این ماجرا باشد. اما حوادث پس از انتخابات در ایران، این تصور اوپاما را با مشکل مواجه ساخته است و احتمالاً

1. Michael Barone, "Obama Cannot Escape Hard Choices in September" American Enterprise Institute, 6 September, 2009.

۲. «مؤسسه اینترپرایز»، از پایگاه‌های وابسته به نئومحافظه‌کاران آمریکا که توجه زیادی به بررسی تحولات حوزه خاورمیانه دارد.

ایران تمایلی برای مذاکره ندارد. زیرا که این کشور هیچ نشانه‌ای از تمایل جهت مذاکره از خود نشان نداده است. براین اساس، شکست در مذاکره با ایران احتمالاً ارتباطی با سیاست دموکرات‌ها در تعامل با این کشور ندارد، بلکه نشان‌دهنده بازی نامناسب و رفتار غلط آمریکا در قبال یک کشور یاغی است. این امر بار دیگر این سؤال را مطرح می‌کند که اوپاما چه سیاستی را برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح اتمی اتخاذ کرده است؟ اوپاما باید نشان دهد که چه انتخابی را انجام خواهد داد.

عنوان: برنامه هسته‌ای ایران: انتظار برای اوباما^۱

نویسنده: افرایم کام

منبع: Institute for National Security Studies^۲

تحولات برنامه هسته‌ای ایران و رویکرد اوباما و اسرائیل به این مسئله، مهمترین محورهای این گزارش را تشکیل می‌دهند. در ابتدای گزارش تأکید می‌شود که برنامه هسته‌ای ایران علیرغم سه دوره تحریم‌های اعمالی شورای امنیت ادامه دارد و تاکنون فشارهای سیاسی و اقتصادی نتوانسته است نقش مؤثری در بازداشتن ایران از تداوم فعالیت‌های هسته‌ای آن داشته باشد. در این شرایط با پایان دوره بوش، اوباما درصدد بکارگیری راه جدیدی برای حل این مسئله از طریق گفتگوی مستقیم می‌باشد و اروپا نیز منتظر اقدامات مؤثر اوباما در این زمینه است، اما همچنان برنامه هسته‌ای ایران بدون وقفه ادامه می‌یابد. نویسنده پس از این مقدمه به بررسی سناریوهای اوباما برای مذاکره مستقیم با ایران می‌پردازد. به اعتقاد نویسنده، اگر چه اوباما تصریح کرده است که به مذاکره مستقیم با ایران خواهد پرداخت، اما هنوز شیوه این مذاکرات که به صورت دوجانبه، چندجانبه، منحصر به موضوع هسته‌ای یا مذاکرات فراگیر در مورد کلیه موضوعات موجود در روابط ایران و آمریکا باشد، معین نشده است. از سوی دیگر امتیازاتی که اوباما به منظور تعلیق غنی‌سازی به ایران ارائه خواهد داد نیز معلوم نیست. در این شرایط به نظر می‌رسد که نمی‌توان به مذاکرات

1. Ephraim Kam , "The Iranian Nucler Program: Waiting for Obama , INSS Strategic Assessment Vol.12 , No.2 , August 26 , 2009.

۲. «مؤسسه مطالعات امنیت ملی»، یکی از مؤسسات پژوهشی که در حوزه مطالعات امنیت ملی اسرائیل فعالیت می‌کند.

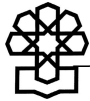

مستقیم چندان خوشبین بود. بنابراین در صورت شکست مذاکرات، تلاش آمریکا برای تشدید فشارها و تحمیل تحریم‌های جدید علیه ایران افزایش خواهد یافت. با این وجود، گزینه حمله نظامی علیه ایران در صورت عدم پذیرش درخواست‌های آمریکا - که یک مؤلفه بسیار مهم در پیشبرد سیاست‌های آمریکا در دوره بوش بود - کنار گذاشته شده است. این درحالی است که براساس گزارش جامع اطلاعاتی آمریکا در سال ۲۰۰۷، ایران در سال ۲۰۰۳ فقط از ترس حمله نظامی به کشورش پس از اشغال عراق، فعالیت‌های نظامی هسته‌ای خود را به حالت تعلیق در آورده است. این مسئله نشان می‌دهد که طرح گزینه حمله نظامی در صورت عدم موفقیت سایر گزینه‌ها، یک ابزار بسیار مفید و مؤثر علیه ایران است. نویسنده در ادامه گزارش تأکید می‌کند که در مسیر مذاکرات ایران و آمریکا، تحولات اخیر در ایران و ناآرامی‌هایی که پس از انتخابات رئیس‌جمهوری در این کشور به وجود آمد نیز بر پیچیدگی مذاکرات احتمالی افزوده است زیرا که هرگونه مذاکره در این شرایط، نوعی مشروعیت‌بخشی به احمدی‌نژاد و تحولات اخیر خواهد بود. بنابراین احتمال اینکه مذاکرات ایران و آمریکا به توقف برنامه هسته‌ای منجر شود به شدت تضعیف شده است. لذا آمریکا از هم‌اکنون باید سناریوهای لازم را برای شکست احتمالی مذاکرات در نظر بگیرد. براین اساس از نظر نویسنده، آمریکا باید سه سناریوی جایگزین در مورد آینده تحولات برنامه هسته‌ای ایران را مورد توجه قرار دهد:

در سناریوی اول با ارائه بسته پیشنهادی و انجام مذاکرات مستقیم، ایران توقف برنامه هسته‌ای و از جمله غنی‌سازی اورانیوم را می‌پذیرد و آمریکا اجازه تداوم فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای را به ایران می‌دهد.

سناریوی دوم، طرح مجدد گزینه حمله نظامی علیه ایران است که این مسئله در گذشته از سوی اوباما در صورت شکست مذاکرات مطرح شده است. به اعتقاد نویسندگان در این زمینه مخالفت‌هایی از سوی برخی از مؤسسات دفاعی آمریکا، افکار عمومی و برخی کشورهای اروپایی و دنیای اسلام و همچنین جهان عرب وجود دارد. در سناریوی سوم، دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای همزمان با تلاش برای توقف برنامه هسته‌ای آن مورد پذیرش قرار می‌گیرد. این سناریو مسلماً بدترین سناریو از نظر آمریکاست؛ اما با تحقق آن، شروطی برای ایران - مانند عدم اجازه استفاده از سلاح هسته‌ای علیه اسرائیل - در نظر گرفته می‌شود و توان بازدارندگی اسرائیل در قبال این مسئله نیز تقویت می‌شود. این موضوع اگرچه با طرح استقرار چتر هسته‌ای آمریکا برای اسرائیل در قبال ایران هسته‌ای مطرح شده است؛ اما مسلماً با تحقق ایران هسته‌ای، زمینه گسترش سلاح‌های هسته‌ای در خاورمیانه تشدید خواهد شد. بنابراین احتمالاً تنها از سوی آمریکا مجوز تداوم فعالیت‌های ایران تا آستانه ساخت بمب هسته‌ای به شرط عدم ساخت یا استفاده از آن داده خواهد شد. با وجود این، نویسندگان تأکید می‌کنند که این سناریو به دلیل مخالفت‌های اسرائیل، کشورهای عرب محافظه‌کار منطقه خاورمیانه و عدم خواست دولت‌های غربی برای پیروزی قاطع ایران در مذاکرات آن با غرب، با چالش‌هایی مواجه است. در ادامه گزارش، نویسندگان به بررسی رویکرد ایران به مذاکرات مستقیم در مورد پرونده هسته‌ای آن پرداخته است. به اعتقاد نویسندگان طرح مذاکره مستقیم برای حل مسئله هسته‌ای ایران، فرصت مناسبی به این کشور برای توسعه فناوری هسته‌ای داده است. در واقع، با کنار گذاشته شدن گزینه حمله نظامی به ایران، عملاً فشار اصلی برای مقابله با تداوم برنامه هسته‌ای آن از بین رفته است.

به علاوه که ایران با تجربه به دست آمده از برنامه هسته‌ای کره شمالی به این نتیجه رسیده است که عکس‌العمل بین‌المللی علیه برنامه هسته‌ای آن محدود و ناکارآمد خواهد بود. از سوی دیگر در شرایط کنونی، مذاکره با آمریکا که از سوی هر چهار کاندیدای ریاست جمهوری انتخابات دهم ایران توصیه شده است، ایران فرصت مناسبی را برای توسعه فناوری هسته‌ای و خروج از انزوای دیپلماتیک از طریق تنش‌زدایی با آمریکا به دست آورده است.

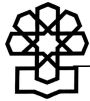
علاوه بر این، نتایج مثبت مذاکرات می‌تواند موقعیت ایران در منطقه را تقویت کرده و مسئله تغییر رژیم از سوی آمریکا را منتفی کند. همچنین مزایای اقتصادی و همچنین دستیابی به تکنولوژی برتر به ویژه در حوزه نفت و گاز می‌تواند یکی دیگر از ثمرات مذاکرات مستقیم باشد. در این زمینه حتی امکان دستیابی ایران به توانمندی‌های صلح‌آمیز هسته‌ای نیز وجود دارد. بنابراین به نظر می‌رسد که ایران از گذشت زمان و مذاکرات مستقیم با آمریکا سود بسیاری به دست می‌آورد. با وجود این، در صورت شکست مذاکرات مستقیم ایران و آمریکا، چالش‌های بسیاری برای ایران به وجود خواهد آمد و گزینه‌های تحریم و حمله نظامی علیه ایران جدی‌تر خواهد شد.

نویسندگان در ادامه گزارش به بررسی اهمیت رویکرد اوباما در قبال برنامه هسته‌ای ایران و مذاکرات مستقیم ایران و آمریکا می‌پردازد. به اعتقاد نویسندگان اگرچه اسرائیل به عنوان مهمترین هدف برنامه هسته‌ای ایران از اهمیت بسیاری در این موضوع برخوردار است؛ اما این کشور هیچ نقشی در مذاکرات مستقیم ایران و آمریکا ندارد. با وجود این، اسرائیل از طریق آگاهی‌رسانی به آمریکا در مورد خطرات ایران هسته‌ای برای اسرائیل، افشای تأسیسات هسته‌ای ایران، احتمال توسل به حمله نظامی

علیه برنامه هسته‌ای این کشور، نقش غیرمستقیم و مهمی در مذاکرات دارد. از این رو است که محدودیت‌هایی از سوی دولت اوپاما برای اسرائیل در مورد اقدام احتمال نظامی این کشور علیه ایران، مطرح شده است. این مسئله به‌ویژه با توجه به عکس‌العمل احتمالی ایران، عدم امکان تخریب کامل برنامه هسته‌ای آن و تداوم این فعالیت‌ها در آینده و حتی احتمال شکست عملیات حمله نظامی اسرائیل، از اهمیت بسیاری برای آمریکا برخوردار است. در این شرایط، اسرائیل منتظر اقدام اوپاما در مسئله هسته‌ای ایران است و منافع مشترکی نیز با کشورهای عربی محافظه‌کار برای توقف برنامه هسته‌ای ایران دارد.

نویسنده در پایان گزارش تأکید می‌کند که شرایط کنونی به‌گونه‌ای است که هیچ مانعی برای تداوم فعالیت‌های هسته‌ای ایران وجود ندارد و اقدامات اوپاما و گزینه مذاکره مستقیم آمریکا و ایران، تنها فرصت مناسبی را به ایران برای ادامه برنامه هسته‌ای آن، بدون اعمال فشارهای سیاسی و اقتصادی به‌وجود آورده است. این مسئله به‌ویژه با احتمال پذیرش ایران هسته‌ای و یا حق غنی‌سازی اورانیوم از سوی آمریکا در مذاکرات مستقیم با ایران، از اهمیت بیشتری برخوردار شده است. بنابراین به‌نظر می‌رسد که همکاری اروپا، چین و روسیه برای تقویت گزینه تحریم به‌صورت جدی‌تری ضروری است. علاوه بر این، گزینه حمله نظامی علیه تأسیسات هسته‌ای ایران به‌دلیل عدم کارآمدی احتمالی تحریم‌های اقتصادی برای اعمال فشار مضاعف بر ایران نیز باید مورد توجه قرار گیرد.

عنوان: جان بولتن و رابطه ایران و آمریکا^۱

نویسنده: جان بولتن

منبع: American Enterprise Institute^۲

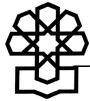
ایران تمایلی جهت مذاکره در مورد برنامه هسته‌ای خود ندارد. سه کشور اروپایی به‌مدت هشت سال در این رابطه با ایران مذاکره کردند ولی نتیجه این مذاکرات پس از این مدت، تنها نزدیک‌تر شدن ایران به ساخت سلاح اتمی است. در واقع، زمان سرمایه‌ای به سود کشورهای است که به دنبال ساخت سلاح اتمی هستند و مذاکره برای توقف فعالیت‌هایشان نیز این زمان را به رایگان در اختیار آنها قرار می‌دهد. بنابراین، مذاکره پوششی برای انجام پروژه‌های هسته‌ای در قالب اقدامات دیپلماتیک است. به‌عبارت دیگر مذاکرات نه تنها این مسئله را حل نخواهد کرد، بلکه شرایط را بحرانی‌تر خواهد کرد. جان بولتن معتقد است که آمریکا باید جهت تغییر رژیم در ایران تلاش کند چرا که این کشور تهدیدی برای تمام همسایگان عرب خود و نیز اسرائیل و همچنین کل جامعه بین‌الملل است. ایران بیست سال است که برنامه هسته‌ای خود را گسترش داده است. آنها در گذشته دروغ گفته‌اند و در حال حاضر نیز مخفی‌کاری می‌کنند و در آینده نیز چنین خواهند کرد. حتی اگر اوپاما به ایران تضمین امنیتی بدهد معلوم نیست ایران اجازه بازرسی‌های گسترده‌ای به نهادهای بین‌الملل بدهد. بنابراین، دولت اوپاما در این رابطه، عملکرد نامطلوب و آرمان‌نگرایانه‌ای

1. John Bolton, "Seven Qnestion for John Bolton" , American Enterprise Institute, September 19, 2009.

۲. «مؤسسه اینترپرایز»، از پایگاه‌های مهم وابسته به نئومحافظه‌کاران آمریکا که توجه زیادی به بررسی مسائل حوزه خاورمیانه دارد.

داشته است. از سوی دیگر تحریم‌های شورای امنیت در مورد ایران و کره شمالی آثار حاشیه‌ای داشته است؛ چنان‌که شورای امنیت در گذشته و در زمان جنگ سرد نیز در مورد مسائل کلان نقش حاشیه‌ای برعهده داشت.

عنوان: چرا آمریکا باید بازی بزرگ را در ایران بازی کند؟^۱

نویسنده: هنری بارکی

منبع: Carnegie^۲

این گزارش به بررسی تحولات پرونده هسته‌ای ایران در پرتو شرایط این کشور پس از انتخابات ریاست جمهوری اخیر در آن می‌پردازد و تلاش می‌کند با القای جدایی مردم از دولت در ایران، پیشنهادهای را برای آمریکا در راستای مقابله با نظام ایران ارائه دهد. نویسنده در ابتدای گزارش تأکید می‌کند که تصویری که از ایران پس از انتخابات ریاست جمهوری ارائه شد کاملاً با تصویری که نسبت به یکپارچگی ملی آن در دوره قبل از برگزاری انتخابات وجود داشت متفاوت بود. در واقع انتخابات اخیر به اعتقاد نویسنده نشان داد که رویکرد همه مردم ایران، تقابل با غرب نیست. بنابراین، سیاست‌های آمریکا در قبال ایران نیز باید متناسب با شرایط جدید در ایران متحول شود. در این میان، آمریکا نباید اشتباهات گذشته خود را تکرار کرده یا در قبال تحولات اخیر، سکوت اختیار کند، بلکه آمریکا باید تفکیکی میان مردم و دولت در ایران قائل شده و در قبال برنامه هسته‌ای ایران، گزینه حمله نظامی را کنار گذارد. در ادامه گزارش، نویسنده تأکید می‌کند که حمله نظامی به تأسیسات هسته‌ای ایران، تأثیرگذاری محدودی خواهد داشت و سبب تلفات انسانی بسیاری شده و به بسیج مردمی در ایران منجر خواهد شد. بنابراین، آمریکا باید بیشتر به دنبال تقویت سیستم

1. Henri Barkey, "Why America Should Play the Long Game in Iran", Carnegie Endowment, August 13, 2009.

۲. «مؤسسه کارنگی» از مؤسسات مهم پژوهشی در حوزه مسائل بین‌الملل است.

بازدارندگی در منطقه خاورمیانه با همکاری همسایگان ایران باشد. از سوی دیگر آمریکا باید به دنبال تشدید تحریم‌هایی باشد که علیه دولت ایران اعمال می‌شود اما در این زمینه نیز این‌گونه فشارهای سیاسی - اقتصادی نباید بر مردم تحمیل شود. نویسنده معتقد است که سیاست‌هایی از این قبیل، با استقبال مردم ایران نیز مواجه خواهد شد چنانچه رویکرد برخی از مردم در تحولات اخیر بیشتر بر ضرورت تقابل با روسیه بوده است.

در پایان گزارش، نویسنده تأکید می‌کند که اگرچه دولت ایران با از میان رفتن خطر حمله نظامی احتمالاً به سمت هسته‌ای شدن گام برخواهد داشت، اما بهترین گزینه برای آمریکا تلاش برای تقویت سیستم بازدارندگی در منطقه و سپس خلع سلاح ایران در آینده است. چنانچه در آفریقای جنوبی نیز پس از پایان نظام آپارتاید این مسئله محقق گردید.

عنوان: شرایط پس از انتخابات ایران^۱

نویسنده: علی آلفونه

منبع: Middle East Forum^۱

نویسنده مقاله که دارای رویکردهای افراطی نسبت به مسائل ایران است سعی در سیاه‌نمایی فضای پس از انتخابات ریاست جمهوری ایران دارد. وی معتقد است ایران پس از انتخابات دچار نوعی بی‌نظمی شده است؛ ولی در این شرایط نیز خطر فروپاشی، ایران را تهدید نمی‌کند. وی معتقد است آشوب‌ها و اعتراضات پس از انتخابات ایران ریشه در نظامی‌گری نهفته در کشور پس از انقلاب ۱۹۷۹ و شکل‌گیری تقویت سپاه پاسداران دارد. به اعتقاد نویسنده، در ایران در حال حاضر نظامیان و سپاه بیش از روحانیون قدرت گرفته‌اند. می‌توان دو حالت را در مورد آینده ایران تصور کرد: رسیدن به دموکراسی که خواست معترضان است و دیگری تسلط نظامیان بر کشور. در این زمینه به اعتقاد نویسنده، سال‌ها سپاه تلاش کرده است مانع شکل‌گیری انقلاب مخملی توسط حامیان غرب شود. نویسنده با رویکردی افراطی و مغرضانه معتقد است سابقه برگزاری انتخابات در ایران همواره مبهم و با تقلب بوده است و در انتخابات اخیر نیز شدت تقلب به حدی بود که دموکراسی خواهان را به واکنش واداشت و سپاه نیز بهانه لازم جهت تسلط بر اوضاع را به‌دست آورد. در حال حاضر، رئیس‌جمهور ایران و بسیاری از اعضای کابینه و مجلس ایران از نیروهای سابق سپاه هستند، همچنین دستگاه‌های تبلیغاتی و ارتش نیز در اختیار سپاه است. از

1. Ali Alfoneh, "The Situation of Post Election Iran", Middle East Forum, July 2009.

۲. «مؤسسه خاورمیانه»، از مؤسسات مهم پژوهشی در حوزه مطالعات خاورمیانه.

آنجا که روحانیون نیازمند حمایت نظامیان هستند، این گروه با مخالفت از سوی حاکمان مواجه نیستند.

نویسنده در انتهای مقاله نتیجه می‌گیرد غرب باید ایران را یک تهدید جدی به‌شمار آورد؛ لذا آمریکا باید از یکسو رویکرد خود را بجای مقابله با دولت، به مخالفت با سپاه پاسداران تغییر دهد و از سوی دیگر به سیاست مهار اقدام نموده و سیاست اجماع بین‌المللی علیه ایران را برای جلوگیری از بازی این کشور در میان قدرت‌های بزرگ پیگیری نماید.

عنوان: بحران داخلی ایران و گزینه‌های غرب^۱

نویسنده: رونالد پوپ

منبع: Center for Security Studies^۲

نویسنده در این گزارش به بررسی تحولات اخیر ایران پس از انتخابات رئیس‌جمهوری در این کشور پرداخته و پیامدهای داخلی و خارجی آن به‌ویژه تأثیر آن بر مسئله هسته‌ای ایران را مورد ارزیابی قرار داده است. براین‌اساس، نویسنده در ابتدای گزارش به بررسی تحولات ایران در انتخابات رئیس‌جمهوری پرداخته و با توضیح ساختار نظام سیاسی در ایران و چگونگی برگزاری انتخابات اخیر، تأکید کرده است که مهمترین پیامد داخلی این انتخابات، ایجاد دو تعارض تئوریک و عملی در ایران بود. در این میان، چالش تئوریک به‌وجود آمده پس از انتخابات اخیر به‌واسطه بحران مشروعیت در ساختار نظام سیاسی بود. این مسئله به اعتقاد نویسنده، به‌گونه‌ای بوده که نه‌تنها مردم بلکه در میان نخبگان و ساختارهای داخلی نیز مناقشاتی به‌وجود آمد. از سوی دیگر تقابل عملی گروه‌های مختلف مردم و جریان‌ات سیاسی با نظام نیز یکی دیگر از پیامدهای داخلی انتخابات اخیر بود. نویسنده در ادامه گزارش به بررسی تأثیر تحولات اخیر بر مسئله هسته‌ای ایران پرداخته است. به اعتقاد نویسنده، بعید است که تغییری در مذاکرات غرب با ایران صورت گرفته باشد و به‌نظر نمی‌رسد که تحولات اخیر، تأثیری در تسهیل مذاکرات

1. Ronald Popp , "Iran: Domestic Crisis and Options for the West" , Center for Security Studies, September 2009.

۲. «مرکز مطالعات امنیتی»، از مؤسسات پژوهشی در حوزه مطالعات امنیتی است.

داشته باشد. در واقع اگرچه از نظر نویسنده، تحولات پس از انتخابات نشان‌دهنده تضعیف موضع نظام بوده است؛ اما رهبران ایران همچنان تعلیق غنی‌سازی را نوعی عقب‌نشینی تصور می‌کنند و هرگز حاضر به پذیرش این مسئله نیستند. از سوی دیگر، گزینه‌های آمریکا و غرب در قبال ایران نیز محدود است و مسئله تحریم نیز با رویکرد موافقان و مخالفان همراه می‌باشد. در این میان، موافقان تحریم بر تضعیف موقعیت رژیم و تحمیل پذیرش تعلیق غنی‌سازی تأکید دارند. این درحالی است که مخالفان تحریم، آن را غیرمؤثر دانسته و تأکید می‌کنند که تحریم‌ها بیشترین مشکلات را تنها برای مردم ایران به دنبال داشته و زمینه تقویت بسیج داخلی مردم در راستای حمایت از نظام را نیز به وجود می‌آورد. بنابراین در این شرایط به نظر می‌رسد که تحولات پس از انتخابات اخیر در ایران، تغییری در وضعیت گذشته پرونده هسته‌ای آن نداشته و این نگرانی همچنان وجود دارد که ایران از مذاکرات خود با غرب در راستای تداوم و یا تسریع فعالیت‌های هسته‌ای خود استفاده کند.

عنوان: عرضه اس - ۳۰۰ به ایران^۱

نویسنده: زوی ماگن

منبع: Institute for National Security Studies^۲

صادرات تسلیحات، یکی از مهمترین مؤلفه‌های سیاست خارجی روسیه حتی قبل از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی بوده است. این سیاست در دوره کنونی که روسیه به دنبال سیاست خارجی تهاجمی است اهمیت بیشتری دارد. کارکرد فعلی این سیاست، بازگرداندن جایگاه و شأن روسیه به‌عنوان یک بازیگر مؤثر بین‌المللی به‌خصوص در مواجهه با منافع جهانی آمریکاست. با این حال باید توجه کرد که در داخل روسیه نیز نگرش‌های مختلفی نسبت به کیفیت اعمال این سیاست به‌خصوص میان وزارت دفاع و صنعت نظامی روسیه با تشکیلات سیاسی و اطلاعاتی این کشور وجود دارد. با این همه در کنار منافع عظیم مادی این سیاست، روسیه به این مسئله به‌عنوان ابزاری سیاسی نیز می‌نگرد. اما در این راستا نگرش محتاطانه‌ای دارد تا به‌طور خاص باعث بر هم خوردن توازن قدرت منطقه‌ای یا جهانی نشود و موجب نگردد که آمریکا نیز سیاست تهاجمی را در همین راستا علیه منافع روسیه در پیش بگیرد. مسئله عرضه سیستم‌های ضد‌هوایی اس - ۳۰۰ به ایران نیز از همین سنخ است. تأخیرهای مکرر در اعطای این سیستم به ایران بیانگر اهمیت بازی سیاسی روسیه با آن است. اما از نظر اسرائیل اگرچه این سیستم اصالتاً دفاعی است؛ اما با توجه به برد آن، از پتانسیل ایجاد اختلال و آشفتگی در ترافیک هوایی منطقه توسط ایران نیز برخوردار است. البته تهدیدزایی این سیستم تنها مربوط به زمانی است که اسرائیل سیاست ضربه نظامی به ایران را همچنان مفتوح نگه بدارد.

1. Zevi Magen, "Supplying Iran with S-300 Systems", Inss No. 26, 2009.

۲. «مؤسسه مطالعات امنیت ملی»، از مؤسسات صهیونیستی فعال در امور امنیت بین‌الملل.

عنوان: ایران، خاورمیانه و امنیت بین‌الملل^۱

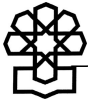
نویسنده: کیهان برزگر

منبع: Journal of Ortadogu Etuleri^۲

این مقاله با استفاده از رویکردی تئوریک و تحلیلی به اهمیت و جایگاه فعلی ایران در خاورمیانه و نظام بین‌الملل می‌پردازد. از نظر نویسنده، با تحولات سیاسی - امنیتی و ژئوپلیتیک در خاورمیانه پس از حوادث ۱۱ سپتامبر و جنگ عراق در سال ۲۰۰۳، مسائل خاورمیانه بیشتر در هم تنیده شدند و باعث تشدید مناظرات بین‌الملل گردیدند. این مسئله سبب پیوند نظام امنیت منطقه‌ای به نظام امنیت بین‌الملل شد. علاوه بر این، تحولات اخیر در خاورمیانه باعث شده‌اند که موازنه ساختار قدرت منطقه‌ای به نفع ایران به هم بخورد و لذا نقش منطقه‌ای و قدرت چانه‌زنی ایران در امور منطقه‌ای به‌گونه‌ای کاملاً محسوس‌تری افزایش پیدا کرده است. پیدایش این وضعیت، نتیجه ویژگی‌های ذاتی ژئوپلیتیک ایران و همچنین مؤلفه‌های فرهنگی و ایدئولوژیکی قدرت ملی ایران است. این رویداد نیز در واقع نتیجه تحولات سیاسی - امنیتی منطقه و ظهور تعریف جدیدی از ماهیت تهدیدها علیه امنیت بین‌الملل است. لذا ایران به پیوندی مهم بین امنیت منطقه‌ای و امنیت بین‌الملل تبدیل شده است. بر این اساس، ایران باید به دنبال کسب حداکثر منافع خود از وضعیت فعلی بوده و در صدد تقویت جایگاه استراتژیک خود در منطقه باشد.

1. Kayhan Barzegar, "Iran, The Middle East and International Security, Journal of Ortadogu Etuleri, Vol 1, issue 1, July, 2009.

۲. «اورتادوگو اتولتری»، از جمله مجلات علمی ترکیه در حوزه سیاست و امنیت بین‌الملل.

عنوان: انتظار ماجراجویی بیشتر از ایران^۱

نویسنده: محمد بذری

منبع: Council on Foreign Relations^۲

اندکی پس از آشوب‌های انتخابات در ایران، این اندیشه در ذهن سیاستمداران غربی به‌وجود آمد که این کشور در داخل دچار ضعف شده است و در نتیجه از جاه‌طلبی‌های آن در منطقه کاسته شده است. در واقع، درگیری حکومت ایران در امور داخلی سبب کاهش توجه آن به مسائل بین‌المللی گشته است. این امر سبب قطبی شدن مسائل خاورمیانه میان محور مقاومت (به رهبری ایران و متحدانش، سوریه و حزب‌ا... و حماس) و محور سازش (به رهبری اعراب سنی و آمریکا) خواهد شد. در این شرایط، ایران در داخل مخالفان را سرکوب نمود و احتمالاً تلاش می‌کند چهره خود را در منطقه بازسازی نموده و مشروعیت خود را به‌دست آورد. از سوی دیگر، اقدامات حماس، حزب‌ا... و شیعیان عراق که تاکنون تحت حمایت ایران صورت گرفته است، در صورت تضعیف نقش ایران در منطقه، کاهش خواهد یافت چنانچه در این زمینه رهبری حزب‌ا... دیگر مواضع سرسختانه و تهاجمی در قبال اسرائیل اتخاذ نخواهد کرد. این درحالی است که سیدحسین نصر... اخیراً اعلام نموده است که اگر جنگ جدیدی رخ دهد موشک‌های حزب‌ا...، تل‌آویو را هدف قرار خواهند داد.

1. Mohamad Bazzi, "Expect More Adventurism From Iran", Council on Foreign Relations, August 23, 2009.

۲. «شورای روابط خارجی آمریکا» از مهمترین ارکان مؤثر در سیاستگذاری آمریکاست.

بنابراین در شرایط کنونی ایران تلاش می‌کند ضمن حل مشکلات داخلی، منابع خارجی خود را نیز سامان داده و از پراکندگی آنها جلوگیری کند. این امر سبب شده است کشورهای عرب منطقه فرصتی به دست آورند تا از نفوذ ایران بکاهند و بتوانند نقش بهتری ایفا نمایند. دولت اوپاما نیز می‌تواند از طریق کمک به از سرگیری مذاکرات اعراب و اسرائیل به این مسئله کمک نماید. بنابراین تلاش گسترده جهت سازش می‌تواند جبهه مقاومت را تضعیف نماید و مشروعیت آن را زیر سؤال ببرد. از سوی دیگر اوپاما باید تلاش نماید سوریه را به جبهه اعراب نزدیک نماید. البته نباید تأکید زیادی بر جداسازی سوریه از ایران نماید چرا که این اتحاد طولانی بوده است. علاوه بر این باید توجه کرد که جاه‌طلبی ایران به سرعت از بین نخواهد رفت.

عنوان: نفوذ ایران در افغانستان^۱
 نویسنده: مسه ظریف و احمد مجیدیار
 منبع: Iran Tracker^۲

ایران نفوذ فعالانه و مؤثری در افغانستان دارد. شرکت‌های ایرانی مشغول بازسازی بخش‌هایی از افغانستان هستند. از سوی دیگر حضور فرهنگی و مذهبی ایران در این کشور نیز غیرقابل انکار است. به لحاظ سیاسی نیز این دو کشور همگرایی زیادی دارند. از سوی دیگر ایران تلاش می‌کند روابط افغانستان با آمریکا را تضعیف نماید و همواره بر خروج نیروهای آمریکایی از این کشور تأکید می‌کند. ایران تلاش دارد از طریق نفوذ در افغانستان نفوذ منطقه‌ای خود را افزایش دهد.

به نظر می‌رسد انتخاب مجدد حامد کرزای به ریاست جمهوری افغانستان در کوتاه مدت تغییراتی در روابط دو کشور به وجود آورد. احتمالاً کرزای تلاش خواهد کرد به دولت اوپاما بیشتر نزدیک شده و فضای مانور ایران را در این رابطه محدودتر سازد. از سوی دیگر افزایش فشارهای بین‌المللی به ایران در مورد برنامه هسته‌ای آن و درگیری ایران در حوزه‌های دیگر در خاورمیانه سبب توجه کمتر آن به مسائل افغانستان خواهد شد.

از سوی دیگر مسائلی وجود دارد که تهدیدکننده نفوذ ایران در افغانستان است که این موارد عبارتند از: اخراج مهاجرین افغان از ایران، درگیری‌ها و اختلافات مذهبی و حمایت ایران از برخی گروه‌های افغان، مقامات افغانی از ارتباط مستقیم ایران با

1. Maseh Zarif , Ahmad Majid yar , "Iranian In fluence in Afghanistan , Aug 21 , 2009.

۲. «ایران ترکر» از مهمترین پایگاه‌های جدید تحلیلی تحولات ایران است.

برخی افراد و گروه‌ها و حضور ایران در برخی مناطق افغانستان نگران هستند. با این وجود همگرایی ایران با همسایه شرقی خود امری اجتناب‌ناپذیر بوده است و ایران در ابعاد مختلف سیاسی، نظامی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی و ... تلاش نموده است روابط گسترده‌ای را با این کشور ساماندهی نماید. از سوی دیگر کرزای تلاش نموده است در مواردی با نزدیکی بیشتر به ایران از آمریکا امتیاز بگیرد، ولی انتخاب مجدد کرزای ممکن است برخی مناسبات را تغییر دهد و حداقل افزایش سریع نفوذ ایران در افغانستان را امری غیرممکن نماید.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۹۹۰۹

عنوان گزارش: ماهنامه کاوش (۳۰)

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

تهیه و تدوین: محمود هاشمی چمگردانی

ناظر علمی: ناصر جمالزاده

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: مهدی جاودانی مقدم

سر ویراستار: حسین صدرینیا

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸/۷/۲۶